

Koncept för vandringsstigar och -leder på Åland

INNEHÅLL

Inledning	3
1. Vägs skyltar	4
2. Parkeringsplats	4
3. Markering av vandringsstråk	5
4. Rast- och eldplatser	6
5. Kommunikationsmaterial	7
5.1 Informationsskylt vid startplats	8
5.2 Informationsskylt längs med vandringsstråk	9
5.3 Sida på Visit Ålands webbplats	10
6. Digital karta	10
6.1 Registrera koordinater från karta	10
6.2 Registrera koordinater vid vandring	12
6.3 Kontrollera koordinaterna	13
6.4 Skicka koordinaterna till Visit Åland	13
7. Foto och film	13
8. Förvaltning av vandringsstråk	13

Inledning

Under 2017 inleddes ett samarbete mellan Landskapets fastighetsverk och Visit Åland med syfte att uppgradera landskapets vandringsstigar och utforma ett helhetskoncept för vandringsstigar -och leder på Åland.

Syftet med konceptet är att de ska vara lätta att hitta, förstå och vandra. Den här guiden beskriver hur du skapar ett vandringsstråk enligt konceptet. Det ska dock noteras att guiden är ett levande dokument som uppdateras när nya behov eller krav måste utformas eller förtydligas.

Definition av vandringsled respektive -stig finns på [Visit Ålands webbplats](#), sidan [Vandring](#). I det här dokumentet benämns båda typerna som *vandringsstråk*.

Konceptet omfattar följande punkter:

- Vägs skyltar
- Parkeringsplats
- Markering av vandringsstråk
- Rast- och eldplatser
- Kommunikationsmaterial
- Digital karta
- Foto och film
- Förvaltning av vandringsstråk

Vi rekommenderar att du gör en första, övergripande planering för arbetet. Läs igenom och använd guidens avsnitt för att bedöma omfattningen av arbetet och planera för genomförandet.

Om du är i startgroparna för att skapa ett nytt vandringsstråk enligt guidens koncept bör du som första åtgärd kontakta markägare för att diskutera stråkets sträckning och övriga tillstånd. Du bör också ta kontakt med Visit Åland för att berätta att vandringsstråket är på gång.

Att tänka på:

- Alla texter som rör vandringsstråket ska finnas på minst följande tre språk: svenska, finska och engelska.
- Alla texter och bilder som används för att marknadsföra och informera om vandringsstråket blir en del av Ålands marknadsföring – vi rekommenderar därför att du tar hjälp av en kommunikationsbyrå för text och bild samt anlitar professionella fotografer och översättare. Rådgör gärna med Visit Åland och din kommunikationsbyrå.

1. Vägs skyltar

Ett syfte med konceptet är att både lokalbefolkningen och besökare på Åland ska lätt kunna hitta vandringsstråken och vandra dem spontant. Därför ska du låta sätta upp vägs skyltar vid huvud- och landsvägar, som visar åt vilket håll och hur långt bort vandringsstråket finns.

Vägs kylt som ska finnas längs med allmänna vägar beställer du på egen bekostnad av infrastrukturavdelningen vid Ålands Landskapsregering, som monterar upp skylten efter att tillståndet för platsen är godkänd. Du söker tillståndet från Ålands Landskapsregering. [Blankett för ansökan](#)

Om vägs kyltar ska finnas vid kommunala vägar behöver du söka tillstånd från kommunen. Om sträckan från allmän väg är längre än 1 km till vandringsstråket bör skylten kompletteras med en kilometerangivelse. (se bild 2)

Vägs kyltar för mindre landsvägar används om vägen från huvudväg till vandringsstråket omfattar olika vägs käl eller andra avvikelser som försvårar att hitta till startplatsen. Beställ vägs kyltar för mindre landsvägar från Cainby Ab.

Bild 1. Vägs kylt vid huvud- eller landsväg som visar i vilken riktning ett vandringsstråk finns.

Bild 2. Vägs kylt vid huvud- eller landsväg som visar i vilken riktning ett vandringsstråk finns samt hur långt borta (2 kilometer).

2. Parkeringsplats

Det ska finnas parkeringsplats i anslutning till vandringsstråkets början och den ska vara skyltad. Om parkeringen ligger i direkt anslutning till allmän väg ska du kontakta infrastrukturavdelningen vid Ålands Landskapsregeringen. I annat fall, beställ skylt på egen bekostnad för parkeringsplatsen, från Cainby Ab. Kontakta kommun eller markägare där vandringsstråket börjar för att vid behov skylta befintlig parkeringsplats eller anlägga en ny.

3. Markering av vandringsstråk

Vandringsstråket ska i första hand markeras med stolpar i impregnerat trä med vitmålad topp. Du köper själv in virke på egen bekostnad, gör i ordning stolparna och slår ned dem längs vandringsstråket.

Stolpen kan vara av kvadratisk virke, 7x7 eller 10x10 cm grov, alternativt rundvirke. Den vitmålade toppen ska vara omkring 20 cm hög. Stolparna har köps in från en byggmarknad.

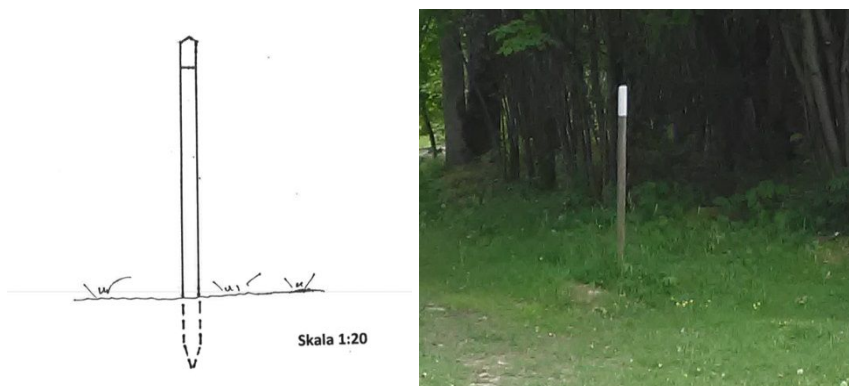

Bild 3. Skiss och bild över markeringsstolpe för vandringsstråk.

Stolparna ska placeras med lagom avstånd ifrån varandra precis intill stråket. Slå ned stolparna så att de står stadigt i marken med cirka 100-120 cm ovanför markytan. Om terrängen inte tillåter att stolparna slås ned i marken bör de istället säkras upp på annat sätt, till exempel med stenrösen.

Om inga andra alternativ finns kan vandringsstråket markeras med vitmålade band runt trädstammar längs de sträckor där stolpar inte går att använda. De markerade träden ska ha ungefär samma avstånd mellan sig som stolparna skulle ha haft. Bandet ska sitta i ögonhöjd från marken och vara tio centimeter brett. Använd miljövänlig färg, rådfråga gärna i butiken.

Eldplatser är frivilliga att anlägga och tillgången till ved måste ombesörjas av förvaltaren för vandringsstråket. Allemansrätten förbjuder att plocka kvistar och grenar på annans mark. Om du ska uppföra eldplatser längs vandringsstråket ska de utformas på ett sådant sätt att elden inte har negativ inverkan på marken eller miljön samt inte kan sprida sig. Betongringar är en vanlig typ av eldplats som fungerar väl i de flesta områden. Förse gärna eldplatsen med grillgaller.

Se också till att meddela koordinaterna för rast- och eldplatser till Visit Åland, så att de kan läggas in på vandringsstråkets digitala karta på visitaland.com – gärna tillsammans med fotografier.

5. Kommunikationsmaterial

När du skapar ett vandringsstråk enligt konceptet behöver du ta fram en del kommunikationsmaterial. Dess syfte är att marknadsföra och berätta för vandrare om stråket samt eventuella sevärdheter och faciliteter i dess närhet.

5.1 Informationsskylt vid startplats

Vid början av varje vandringsstråk ska det finnas en informationsskylt byggd av impregnerat virke. I ställningen ska en skylt med tryckt karta och information om stråket fästas.

Bild 5. Informationsskylt vid vandringsstigen Höckbøleholmen i Geta.

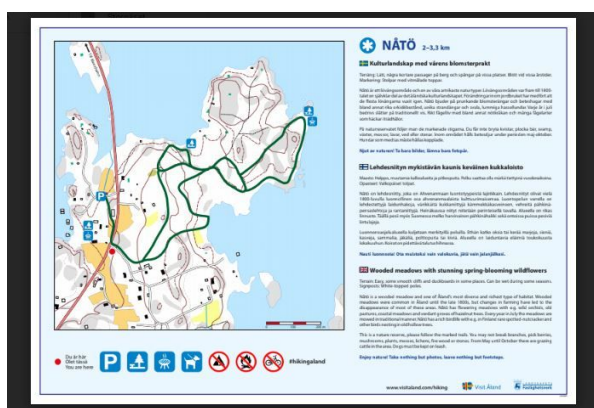
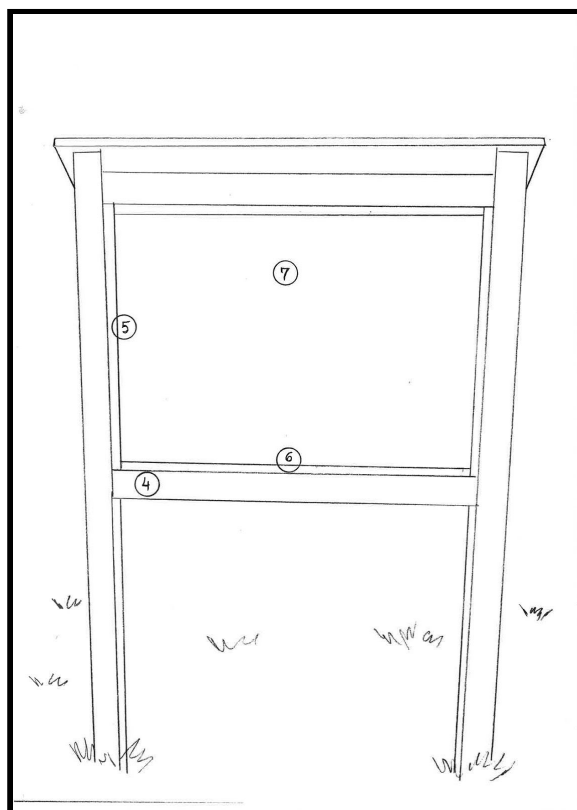
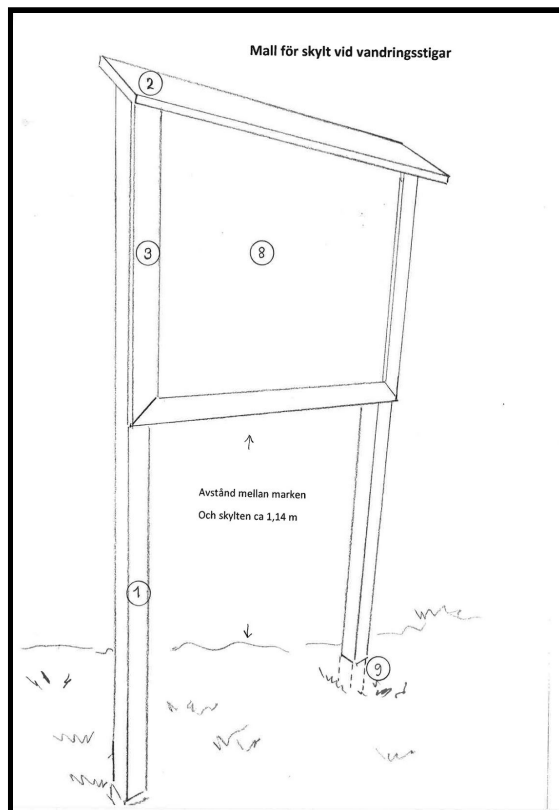
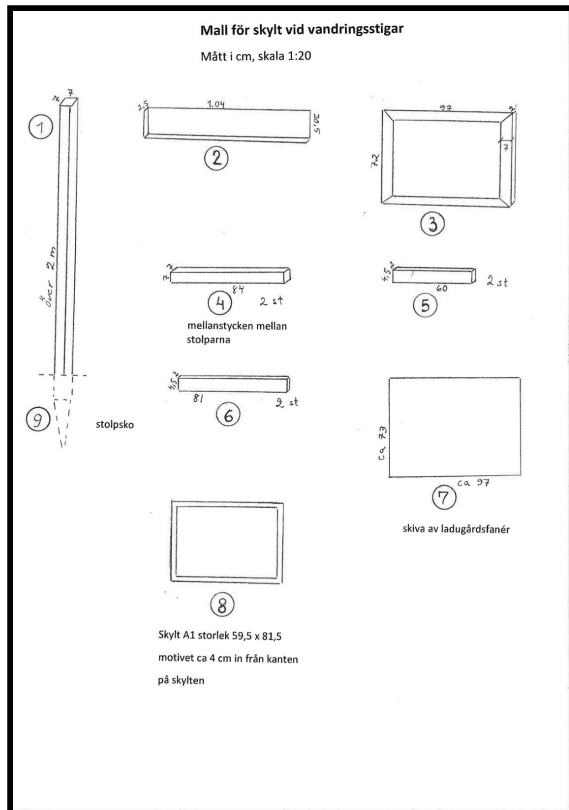

Bild 6. Informationsskylt för Nåtö vandringsstig.

Du köper själv in impregnerat virke, bygger ställningen enligt ritningen nedan och placerar ut den på en lämplig plats vid starten för vandringsstråket. Kontrollera att platsen för skylten är lämplig med eventuella ansvariga.

[LÄNK TILL RITNINGAR](#)

Informationsskylten beställs från Cainby Ab som har en färdig skiss för karta och text. Till informationsskylten behövs följande information som skickas till Cainby:

- namn på vandringsstråk och antal kilometer
- terräng och markering
- stråkets tema med några enstaka ord samt en informationstext om stråket med ca.150 ord och på tre språk:svenska, finska och engelska
- koordinaterna för stråkets parkeringsplats, startplats, rastbord, utsiktstorn och grillplats
- ange vilka symboler som gäller för stråket:kopplad hund, förbjudet att elda, förbjudet att cykla, förbjudet att uppgöra eld och förbjudet för motorfordon.

När informationsskylten är klar, ber du Cainby göra en dubbelsidig A4 (pdf-blad) från informationsskylten med följande tillägg:

- ange stråkets kommun
- platsens latitud och longitud
- antal kilometer från Mariehamn
- om lokalbussen passerar stråket, ange bussnummer och lägg till www.alandstrafiken.ax

STORNÄSET 2,5-5 km

KASTELHOLM, SUND

0 100 200 300 400 m

Lat 60,20461 Lon 20,04853
27 km north-east of Mariehamn

#hikingaland

STORNÄSET 2,5-5 km

Skogsvandring i rofylld omgivning

Terräng: Lätt, några krävande terrängpartier.
Markering: Stolpar med vitmålad toppar.

Kastelholms Skogstigen och Strandstigen börjar båda i den mäktiga bokskogen med anor från början av 1930-talet. Efter bokskogen kan man antingen ta Strandstigen (ca 5 km) som i huvudsak följer Lumparns stränder eller välja den något kortare Skogstigen (ca 2,5 km).

Väljer du Strandstigen kommer du att vandra längs Lumparns stränder och ha utsikt över bland annat Färjsundet och Slotssundet. Stigen leder till en gammal fläskkoja på Småholmarna. På hemvägen följer stigen stranden av Tjudnäs träsk.

Skogstigen går i huvudsak genom omväxlande skogsterräng. Här kan man bekanta sig med ett urval av de vanligaste naturtyperna på Åland, allt från bördiga lundar med ädla lövträd till karga hållmarkstallskogar och bergsöppland. Längs stigen finns också ett antal utländska trädslag som är försedda med namnskyltar.

Njut av naturen! Ta bara bilder, lämna bara fotspår.

Metsävaellus rauhallisessa ympäristössä

Maasto: Helppo, osittain vaativa.
Opasteet: Valkoiset tölpat.

Kastelholman metsäpolku ja rantapolku Strandstigen alkavat komean, 1930-luvun alkupuolella istutetun pyökkimetsän vierestä. Pyökkimetsän jälkeen voi valita joko 5-kilometrisen Strandstigenin, joka kulkee pääasiassa Lumparnin rannalla, tai lyhyemmän 2,5-kilometrisen Skogstigenin.

Strandstigen seuraa Lumparnin rantaa ja tarjoaa näkymän mm. Färjsundetin ja Slotssundetin salmille. Polku johtaa Småholmarn vanhalle kalastusmajalle. Paluumatkalla kuljetaan Tjudnäs järven rantaa pitkin.

Lyhyempi Skogstigen kulkee enimmäkseen vaihtelevassa metsämaastossa. Polun varrella voi tutustua Ahvenanmaalle ominaisimpiin luontotyyppihin, kuten vehreisiin jalopuulehtoihin ja karuihin kalliisiin mäntymetsiin sekä kalloiseen joutomaahan. Polun varrella on myös ulkomaisia puulajeja, joissa on nimikyltit.

Nauti luonnosta! Ota muistoksi vain valokuvia, jätä vain jalanjälkesi.

Forest walk in peaceful surroundings

Terrain: Easy, some demanding parts.
Signposts: White-topped poles.

Kastelholm's Forest Trail (Skogstigen) and Seaside Trail (Strandstigen) start both by the mighty beech forest dating back to the early 1930s. After the forest you can either take Strandstigen (about 5 km) which mainly

Bild 7. Tvärsidigt A4-blad med karta och text.

Texten från informationsskylten och A4-bladet kommer att användas på Visit Ålands webbplats visitaland.com A4-bladet finns även som tryckt material hos Ålands Turistinformation för besökare att hämta från. Lägg gärna upp bladet på kommunens hemsida.

5.2 Informationsskylt längs med vandringsstråk

Om vandringsstråket går genom särskilt intressanta områden kan du sätta upp informationsskyltar som levandegör upplevelsen för vandraren. Samtidigt som du låter producera material till informationsskylten som finns vid starten kan du ta fram texter och bilder för informationsskyltarna längs med stråket. Informationen ska finnas på tre språk: svenska, finska och engelska.

Hela informationsskylten beställs av Cainby. Informationsställningen är av metall med en lutande plåtskylthållare i 45 grader. För bästa hållbarhet betäcks plåten med laminat.

Till informationen på skylten behövs följande:

- en brödtext på 150 ord plus rubrik och underrubrik som beskriver platsen
- tre högkvalitativa bilder som är anpassat till texten. Bilderna kan vara i färg, svartvitt och/eller en illustration.

Bild 8. Skyltställning i 45 grader.

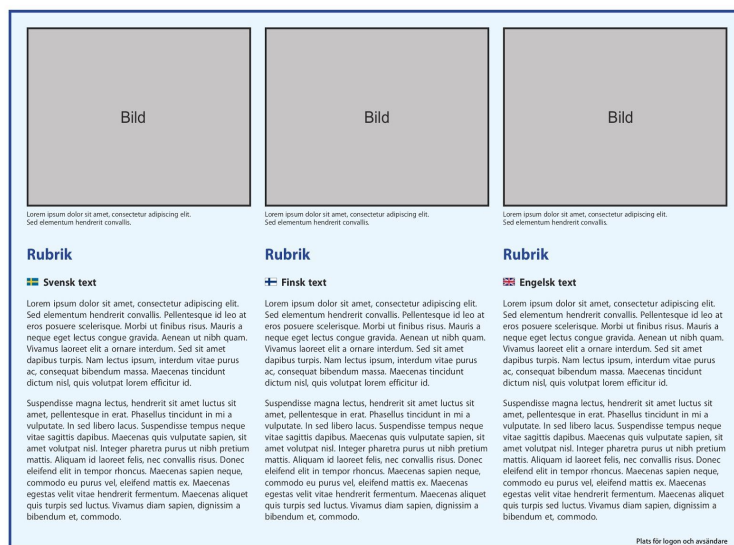

Bild 9. Layoutskiss för informationsskylt på skyltställning.

5.3 Sida på Visit Ålands webbplats

Visit Åland skapar en sida för vandringsstråket på visitaland.com med bild, text och digital karta. På sidan ska samma text som finns på stråkets informationsskylt finnas, se avsnitt 5.1 tillsammans med ytterligare information av intresse för vandraren.

HÖCKBÖLEHOLMEN – KUNGSÄNGSLILJORNAS RIKE

Visa karta

Översikt Karta

Höckbøleholmen är topografiskt omväxlande med en stor biologisk mångfald. Här finns lundartad natur, torräng, strand, sumpskog och hållmarker. Vårblomningen av blåsippor och vitsippor och ett viltväxande bestånd av kungsängslilja är en sevärdhet. Den öppna vackra Lastarudden användes en gång i tiden som lastplats för galeaser under bondeseglationens tid och på udden blommar i maj bestånd av orkidén Adam och Eva.

Blandning av träd och buskar, såsom asp, lönn, ask, hassel, vildapel, getapel, hagtorn och måbär gör reservatet till en upplevelse även under höstfärgernas tid i september och oktober. Fågellivet är rikt och här trivs olika hackspettsarter, mesar, trädkrypare, göktytor, nötkräkor och grönsångare. Rådjur och skogshare kan ses regelbundet.

På naturreservatet följer man de markerade stigarna. Du får inte bryta kvistar, plocka bär, svamp, växter, mossor, lavar, ved eller stenar. Inom området hålls betesdjur under perioden maj-oktober. Hundar som medtas måste hållas kopplade.

Njut av naturen! Ta bara bilder, lämna bara fotspår.

Längd: 1,8 km
Plats: Höckbøleholmen, Geta
Terräng: Lätt
Markering: Stolpar med vitmålad toppar

Dela med dig av dina vandringsupplevelser i sociala medier med #hikingaland

Bild 10. Sida för Höckbøleholmen vandringsstig på visitaland.com

6. Digital karta

På Visit Ålands webbplats ska en digital karta som visar hur vandringsstråket går finnas. Det betyder att du behöver leverera koordinater för det till Visit Åland. Kartan skapas för närvarande av Landskapsregeringens GIS-enhet.

Två användbara program för arbetet med att ta fram koordinater för vandringsstråket är Google Earth och Open Street Map. För information om hur du använder programmen, se *Google Earth Hjälp* och [learnOSM](http://learnosm.org).

Du kan registrera koordinaterna för vandringsstråket direkt från karta eller genom att ta upp dem medan du vandrar sträckningen. En del sträckningar kan redan finnas registrerade i Open Street Map och du kan då ladda ned koordinaterna för dem därifrån.

Vandringstigar på Åland

► Bomarsund

► Borgboda

► Godby arboretum

► Herröskatan

Havsbris och havsörnar
Terräng: Lätt, bergställ.
Markering: Stolpar med vitmålad toppar.

► Höckböleholmen

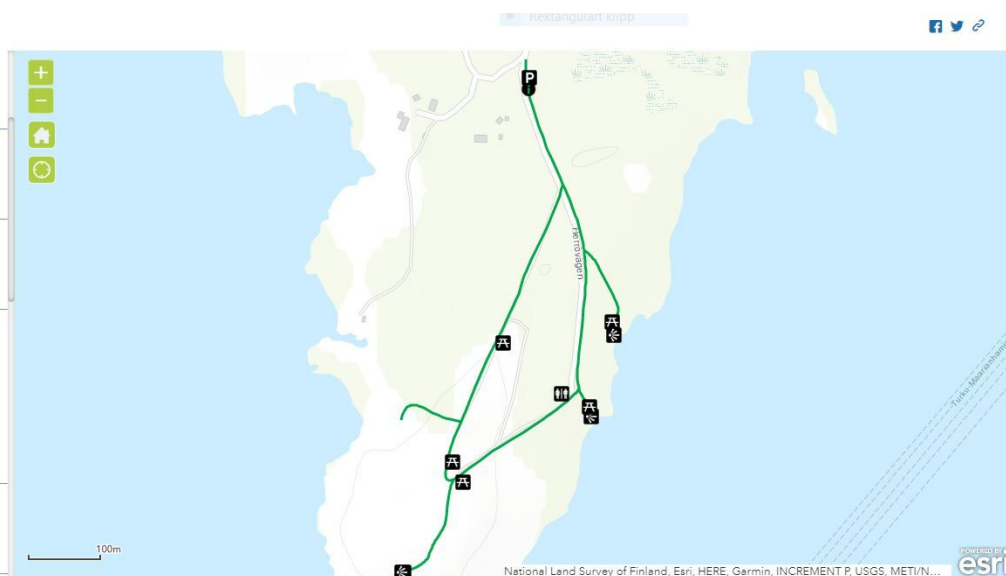

Bild 11. Skiss för digital karta för Herröskatan på visitaland.com

6.1 Registrera koordinater från karta

För att registrera koordinaterna för vandringsstråket från karta kan du till exempel använda Google Maps och göra så här:

1. Välj **Lägg till bana**
2. Rita in sträckningen på kartan
3. Spara banan som KML-kartdata genom att välja **Spara plats som...**

Skicka KML-kartdata filen till Visit Åland, info@visitaland.com

6.2 Registrera koordinater vid vandring

För att registrera vandringsstråkets koordinater vid vandring använder du dig med fördel av en app för mobiltelefoner, som automatiskt registrerar koordinaterna medan du går eller på annat sätt färdas längs stråket. Om du kör bil, tänk på att köra sakta så att inte koordinaterna tas för gles – de flesta appar registrerar koordinaterna per tidsintervall, till exempel var tionde sekund.

Ladda ned valfri app, till exempel GPX Logger eller OSMand, och använd den för att spela in din vandring.

Tänk på att

- hålla dig så exakt till vandringsstråket som möjligt under inspelningen.
- stanna till för att fotografera och notera koordinater för utkikstorn, rastplatser, utsiktsplatser, toaletter och andra intressanta platser.

6.3 Kontrollera koordinaterna

Innan du skickar in koordinaterna kan du använda exempelvis Google Earth eller Open Street Map för att kontrollera att koordinaterna visar den korrekta sträckningen för ditt vandringsstråk.

6.4 Skicka koordinaterna till Visit Åland

När du samlat vandringsstråkets koordinater i en fil och sammanställt koordinaterna för rastplatser, parkering, utsiktstorn, med mera ska du skicka dem till Visit Åland, info@visitaland.com

7. Foto och film

Fotografier och filmklipp som visar vandringsstråket samt historik, sevärdheter och vackra vyer längs med det är viktigt för att ge intresserade vandrare en bild av vad de har att vänta sig. Fotografier används i marknadsföringssyfte, till exempel för att visa hur en rastplats ser ut i vandringsstråkets digitala karta. I sociala medier bör bilder från ett vandringsstråk märkas med hashtaggen **#hikingaland** för att hittas av intresserade och delas vidare i olika kanaler.

8. Förvaltning av vandringsstråket

Det är viktigt att de vandringsstråk som finns tillgängliga också underhålls regelbundet samt att det tydligt framgår vem eller vilka som ansvarar för arbetet.

Förvaltningen innebär att se till att:

- själva vandringsstråket är i vandringsbart skick
- markeringsstolpar och skyltar byts ut när de börjar se slitna ut
- kartor och information uppdateras vid behov, till exempel då en ny rastplats tillkommer.

Njut av naturen! Ta bara bilder! Lämna bara fotspår!

Utgivare: Visit Åland, Landskapets fastighetsverk och April Kommunikation Ab.

Visit Åland
Storagatan 8
AX- 22100 Mariehamn
info@visitaland.com

